

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av sjukförsäkringslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av sjukförsäkringslagen (RP 199/2016 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Pekka Humalto, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Minna Liuttu, social- och hälsovårdsministeriet
- budgetråd Outi Luoma-aho, finansministeriet
- planeringsexpert Teemu Hänninen, Folkpensionsanstalten
- matematiker Henri Riuttala, Folkpensionsanstalten
- expert Miia Kannisto, Finlands näringsliv rf
- förhandlingschef Sari Ojanen, KT Kommunarbetsgivarna
- juridisk ombudsman Albert Mäkelä, Företagarna i Finland rf
- expert Sampsa Koskela, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Kommunförbund
- Akava rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att arbetsgivares sjukförsäkringsavgift sänks med 0,94 procentenheter 2017, med 1,00 procentenheter 2018, med 1,04 procentenheter 2019 och med 0,58 procentenheter från och med 2020. Enligt förslaget ska statens finansieringsandel av utgifterna för sjukförsäkringen höjas på motsvarande sätt.

I propositionen föreslås det dessutom en sänkning motsvarande 63 miljoner euro av dagpenningspremien för löntagare och företagare med låga inkomster, som gottgörelse för den sänkta nettoinkomst som de avgiftshöjningar som följer av konkurrenskraftsavtalet medför för deras del.

Betänkande ShUB 22/2016 rd

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 december 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Enligt propositionen ska alla arbetsgivares socialskyddsavgift sänkas med ungefär en procentenhet för varje år under perioden 2017—2019. År 2020 sänks avgiften med 0,58 procentenheter, varefter sänkningen blir permanent på den nivån. De föreslagna sänkningarna är alltså inte kumulativa utan gäller för varje år i sänder.

Ändringen är ett led i konkurrenskraftsavtalet mellan centralorganisationerna på arbetsmarknaden. Med avtalet eftersträvas större konkurrenskraft för finländskt arbete och finländska företag, större ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen. När arbetsgivarna betalar mindre reduceras arbetskostnaderna per enhet och sänks tröskeln för att anställa. Konkurrenskraftsavtalet beräknas generera totalt 35 000 nya arbetstillfällen.

Det underskott på 706—882 miljoner euro som uppstår i sjukförsäkringsfonden till följd av sänkningarna 2017—2019 och det årliga underskott på 541 miljoner euro som uppstår från och med 2020 ska ersättas med statliga medel. Den extra andel som staten svarar för ska finansieras genom besparingar som berör den offentliga sektorns arbetsgivare och uppstår genom justering av arbetstiden och den offentliga sektorns semesterpenning och genom sänkning av arbetsgivaravgifterna.

Enligt konkurrenskraftsavtalet ska en del av arbetsgivarnas arbetspensions- och arbetslöshetsförsäkringspremier läggas över på löntagarna. De stigande avgifter som löntagarna utsätts för ska beaktas genom avdrag i beskattningen. Genom skattelättnader kan löntagarnas köpkraft och samtidigt också den inhemska efterfrågan bibehållas.

Utskottet välkomnar att regeringen föreslår att den ökande betalningsbördan gottgörs genom särskilda åtgärder också för de löntagares och företagares del som inte betalar statlig eller kommunal inkomstskatt och därför inte får compensation genom beskattningen. Gottgörelsen sker i stället genom sjukförsäkringen på så sätt att de som tjänar mindre än 14 000 euro om året helt befrias från sjukförsäkringens dagpenningsskatt. Höjningarna av arbetspensions- och arbetslöshetsförsäkringspremierna sänker därigenom inte nettoinkomsterna för dem som har låga arbets- eller företagareinkomster. Enligt propositionen kommer statens andel av sjukvårdsförsäkringen att öka med 63 miljoner euro till följd av befrielsen för låginkomsttagare. I budgeten för 2017 har 30 miljoner euro reserverats för gottgörelsen, men avsikten är att i en kompletteringsproposition anvisa ytterligare 33 miljoner euro för sjukförsäkringen. Enligt uppgift till utskottet avser regeringen inte finansiera den statliga andel som gottgörelsen kräver genom nya nedskärningarna i den sociala tryggheten.

Utskottet godkänner den föreslagna kompensationsmodellen, men påpekar att en gottgörelse genom sjukförsäkringen inbegriper en konflikt med försäkringsprincipen, enligt vilken det ska fin-

Betänkande ShUB 22/2016 rd

nas en koppling mellan premier och förmåner. Vidare ger modellen upphov till en stimulansfälla vid en årsinkomst på 14 000 euro, eftersom också en ringa överskridning av gränsen leder till att premien (1,58 procent år 2016) tas ut för hela lönebeloppet. Den hämmande effekten väntas dock i praktiken bli liten, eftersom dagpenningsskatten i sin helhet är avdragbar i beskattningen.

Utskottet anser att 5 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen är obehövligt och föreslår att det stryks.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 199/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
föreslås till 18 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004), sådant det lyder i lag 1113/2005, en ny 24 a § som följer:

18 kap.

Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

24 a §

Justering av sjukförsäkringens dagpenningsskatt och sjukvårdsskatt samt justering av dagpenningsskatten, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och sjukförsäkringens sjukvårdsskatt 2017—2019 och från och med år 2020

Med avvikelse från vad som i 24 § 1 mom. föreskrivs om justering av sjukförsäkringens dagpenningsskatt, tas ingen dagpenningsskatt ut om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och arbetsinkomsten understiger 14 000 euro.

Med avvikelse från vad som i 24 § 1 mom. föreskrivs om justering av sjukförsäkringens dagpenningsskatt och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift, sänks avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift med 0,94 procentenheter 2017, med 1,00 procentenheter 2018, med 1,04 procentenheter 2019 och med 0,58 procentenheter från och med 2020.

Betänkande ShUB 22/2016 rd

Utöver vad som i 13 § 1 mom. 3 punkten föreskrivs om statens finansieringsandel finansieras av statens medel 3,3 procent av utgifterna för annan föräldradagpenning enligt denna lag än sådan som betalas till ett belopp som avses i 1 mom. 1 punkten i den nämnda paragrafen.

Det belopp som motsvarar sänkningen av premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningsskatt och avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift beaktas, minskat med det belopp som avses i 3 mom., i grunden för dagpenningsskatten enligt 24 § 1 mom., och dagpenningsskatten höjs på motsvarande sätt. Om den i 1 mom. avsedda inkomstgränsen för dagpenningsskatten överskrider, tas dagpenningsskatt ut också för den del av inkomsten som underskrider gränsen.

Det belopp som motsvarar sänkningen av premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningsskatt och avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift beaktas som en höjning av statens i 10 § avsedda finansieringsandel av sjukvårdsförsäkringen.

Det belopp som motsvarar sänkningen av premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningsskatt och avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift beaktas, minskat med det belopp som avses i 3 mom., i grunden för sjukvårdsskatten enligt 20 § 1 mom., och sjukvårdsskatten sänks på motsvarande sätt. Detta moment tillämpas endast på förvärvsinkomst som nämns i 15—18 §.

Trots vad som föreskrivs i 23 § 2 mom. får bestämmelser om premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdsskatt utfärdas genom förordning av statsrådet, om underskridandet beror på en sänkning av premieprocentsatsen i enlighet med 1 och 2 mom.

Den inkomstgräns som anges i 1 mom. justeras kalenderårsvis med lönekoeficienten enligt 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. I samband med justeringen avrundas inkomstgränsen neråt till närmaste hela eurobelopp.

Denna lag träder i kraft den 2016.

Denna lag tillämpas på sjukförsäkringens sjukvårdsskatt som tas ut för 2017 eller senare.

Denna lag tillämpas på sjukförsäkringens dagpenningsskatt och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift som grundar sig på lön eller arbetsinkomst som betalas 2017 eller senare.

Beloppet i 24 a § i denna lag motsvarar värdet år 2017 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

~~Bestämmelser om justering av sjukförsäkringens sjukvårdsskatt och dagpenningsskatt och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift samt om storleken av företagares tilläggsfinansieringsandel får trots bestämmelserna i 18 kap. 23 § 2 mom. och 24 § 3 mom. utfärdas före den 9 december 2016 genom förordning av statsrådet.~~

Helsingfors 25.10.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna

Betänkande ShUB 22/2016 rd

medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Anne Louhelainen saf
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala saf
medlem Annika Saarikko cent
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Martti Talja cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

Betänkande ShUB 22/2016 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Vänsterförbundets riksdagsgrupp stöder inte konkurrenskraftsavtalet eller så kallad intern devalvering, alltså lönesänkningar som medel för att lösa Finlands ekonomiska problem. Därför kan vi inte godta de höjningar av löntagarnas avgifter som till följd konkurrenskraftsavtalet gjorts i budgeten för 2017.

Regeringen föreslår att arbetsgivares sjukförsäkringsavgift sänks med 0,94 procentenheter 2017, med 1,00 procentenheter 2018, med 1,04 procentenheter 2019 och med 0,58 procentenheter från och med 2020. Regeringen föreslår att statens andel av utgifterna för sjukförsäkringen höjs i motsvarande grad.

Centralorganisationerna på arbetsmarknaden uppnådde den 29 februari 2016 ett förhandlingsresultat, kallat konkurrenskraftsavtalet, enligt vilket alla arbetsgivares socialskyddsavgift sänks enligt följande: 0,94 procentenheter 2017, 1,00 procentenheter 2018, 1,04 procentenheter 2019 och 0,58 procentenheter från och med 2020. Enligt konkurrenskraftsavtalet ska en statlig finansieringsandel som motsvarar sänkningen av socialskyddsavgiften anvisas för den lagstadgade sjukförsäkringens sjukvårdsförsäkring.

I det lagförslag som utskottet godkänt sänks löntagarnas sjukvårdspremie med ett belopp som motsvarar ändringen i statens finansieringsandel, och de försäkrades dagpenningsskatt höjs med motsvarande belopp. Härmed behöver löntagares och företagares dagpenningsskatt höjas med uppskattningsvis 0,90, 1,00, 1,02 och 0,59 procentenheter och den sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade sänkas med 1,23, 1,32, 1,37 och 0,76 procentenheter 2017—2020.

I utskottets betänkande föreslås dessutom att dagpenningsskatten för löntagare och företagare med låga inkomster sänks med 63 miljoner euro som gottgörelse för de minskande nettoinkomster som konkurrenskraftsavtalets premiehöjningar medför. Genom konkurrenskraftsavtalet överförs en del av arbetsgivarnas betalningsbörda på löntagarna, men samtidigt lindras beskattningen av löntagare. Skattelättnader kan inte ges löntagare som inte betalar statsskatt eller kommunalskatt på sina inkomster. Således gör ändringarna av löntagares och företagares premier att nettoinkomsterna minskar för dem som har låga löneinkomster. Därför föreslås det att dagpenningsskatten för låginkomsttagare sänks med 63 miljoner euro. Detta föreslås ske genom att ingen dagpenningsskatt tas ut hos dem som tjänar mindre än 14 000 euro om året.

Riksdagens utredningstjänst har gjort en exempelberäkning av förändringen av nettoinkomster och skattegrad 2016—2017. Av de ändringar som skett i skattegrunderna beaktar beräkningarna ändringarna i personbeskattningen och de ändringar i socialförsäkringspremierna som följer av konkurrenskraftsavtalet och pensionsreformen. Beräkningarna beaktar också budgetpropositionens nedskärning på 0,85 procent i de indexbundna förmånsgrunderna, vilket påverkar arbetslöshetsskyddet, folkpensionen och garantipensionen samt pensionsinkomstavdraget i beskattningen. Utredningstjänstens beräkningar tar också hänsyn till de ändringar i sjukförsäkringspremier-

Betänkande ShUB 22/2016 rd Reservation 1

na som föreslås i den nu aktuella propositionen (RP 199/2016 rd). Andra sociala trygghetsförmåner än arbetslöshetsskyddet, folkpensionen och garantipensionen beaktas inte i beräkningarna.

Av beräkningarna framgår att regeringens samlade paket, som karakteriserats som ”balanserat” och rättvist för alla, också efter denna senaste ändring favoriserar höginkomsttagare. Köpkraften för dem som tjänar mer än 7 500 euro per månad ökar enligt den senaste beräkningen mer (0,9 %) än enligt den föregående beräkningen (0,8 %). Vid de lägsta löneinkomsterna 500 euro per månad och 1 000 euro per månad sjunker köpkraften mest (500 euro/månad—1 000 euro/månad: - 0,4 %). Köpkraften hos dem som får garantipension (760 euro/månad) sjunker med 1,9 procent (173 euro om året) på grund av regeringens beslut.

I propositionsmotiven konstateras angående förslagens konsekvenser för inkomstfördelningen att de sammantagna effekterna på inkomstfördelningen 2017 av de ändringar som föreslås i de försäkrades premier är 0,07 procentenheter mätt med Ginikoefficienten, vilket betyder att åtgärderna bidrar till ökade inkomstskillnader.

Jag föreslår att de bestämmelser om premieändringar som beror på konkurrenskraftsavtalet stryks i lagförslaget och att arbetsgivares och arbetstagares sjukförsäkringspremier 2017 ligger kvar på samma nivå som i år. Vi stöder förslaget att slopa dagpenningens premien för löntagare och företagare med en årsinkomst på mindre än 14 000 euro. I den föreslagna modellen är dock marginalskatten oskäligt hög. Till följd av de föreslagna förändringarna i dagpenningens premiernas stiger marginalskatten på arbetsinkomst till cirka 160 procent, om inkomsterna överstiger 14 000 euro. Samtidigt stiger dagpenningens premien från 0,0 till 1,58 procent. (*Reservationens förslag till uttalande*).

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget med ändringar (Reservationens ändringsförslag) och

att riksdagen godkänner ett uttalande (Reservationens förslag till uttalande).

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
föreslås till 18 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004), sådant det lyder i lag 1113/2005, en ny 24 a § som följer:

Betänkande ShUB 22/2016 rd
Reservation 1

18 kap.

Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

24 a §

Undantagsbestämmelse om sjukförsäkringens dagpenningspremie 2017–2019

Med avvikelse från vad som i 24 § 1 mom. föreskrivs om justering av sjukförsäkringens dagpenningspremie, tas ingen dagpenningspremie ut om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och arbetsinkomsten understiger 14 000 euro.

Med avvikelse från vad som i 24 § 1 mom. föreskrivs om justering av sjukförsäkringens dagpenningspremie och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift, sänks avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift med 0,94 procentenheter 2017, med 1,00 procentenheter 2018, med 1,04 procentenheter 2019 och med 0,58 procentenheter från och med 2020.

Utöver vad som i 13 § 1 mom. 3 punkten föreskrivs om statens finansieringsandel finansieras av statens medel 3,3 procent av utgifterna för annan föräldradagpenning enligt denna lag än sådan som betalas till ett belopp som avses i 1 mom. 1 punkten i den nämnda paragrafen.

Det belopp som motsvarar sänkningen av premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningspremie och avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift beaktas, minskat med det belopp som avses i 3 mom., i grunden för dagpenningspremien enligt 24 § 1 mom., och dagpenningspremien höjs på motsvarande sätt. Om den i 1 mom. avsedda inkomstgränsen för dagpenningspremien överskrids, tas dagpenningspremie ut också för den del av inkomsten som underskrider gränsen.

Det belopp som motsvarar sänkningen av premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningspremie och avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift beaktas som en höjning av statens i 10 § avsedda finansieringsandel av sjukvårdsförsäkringen.

Det belopp som motsvarar sänkningen av premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningspremie och avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift beaktas, minskat med det belopp som avses i 3 mom., i grunden för sjukvårdspremien enligt 20 § 1 mom., och sjukvårdspremien sänks på motsvarande sätt. Detta moment tillämpas endast på förvärvsinkomst som nämns i 15–18 §.

Trots vad som föreskrivs i 23 § 2 mom. får bestämmelser om premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie utfärdas genom förordning av statsrådet, om underskridandet beror på en sänkning av premieprocentsatsen i enlighet med 1 och 2 mom.

Den inkomstgräns som anges i 1 mom. justeras kalenderårsvis med lönekoeficienten enligt 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. I samband med justeringen avrundas inkomstgränsen neråt till närmaste hela eurobelopp.

Denna lag träder i kraft den 2016.

Denna lag tillämpas på sjukförsäkringens **dagpenningspremie** som tas ut för 2017 eller senare.

Denna lag tillämpas på sjukförsäkringens dagpenningspremie och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift som grundar sig på lön eller arbetsinkomst som betalas 2017 eller senare.

Beloppet i 24 a § i denna lag motsvarar värdet år 2017 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

Betänkande ShUB 22/2016 rd

Reservation 1

~~Bestämmelser om justering av sjukförsäkringens sjukvårdspremie och dagpenningspremie och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift samt om storleken av företagares tilläggsfinansiering andel får trots bestämmelserna i 18 kap. 23 § 2 mom. och 24 § 3 mom. utfärdas före den 9 december 2016 genom förordning av statsrådet.~~

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en ny, graderad modell där sjukförsäkringens dagpenningspremie för inkomster mellan 14 000 och exempelvis 25 000 euro inte tas ut till det fulla beloppet.

Helsingfors 25.10.2016

Aino-Kaisa Pekonen vänst

Betänkande ShUB 22/2016 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Genom konkurrenskraftsavtalet överförs en del av arbetsgivarnas betalningsbörda på löntagarna samtidigt som beskattningen av löntagarna lindras. Skattelättnader kan inte ges löntagare som inte betalar statsskatt eller kommunalskatt på sina inkomster. Regeringen föreslår därför att dagpenningspremien för låginkomsttagare sänks med 63 miljoner euro. Sänkningen utgör en gottgörelse för de minskande nettoinkomster som konkurrenskraftsavtalets premiehöjningar medför. Enligt uppgift till utskottet ska de extra medel som gottgörelsen kräver anvisas genom en kompletterande budgetproposition. Vi ser det som nödvändigt att den statliga andel som gottgörelsen kräver inte finansieras genom nya nedskärningar i den sociala tryggheten.

Regeringen föreslår att sjukförsäkringens dagpenningspremie inte ska tas ut av dem som tjänar mindre än 14 000 om året. Enligt bedömningar kommer detta att kompensera för de ökande premier som drabbar dem som tjänar mindre än 14 000 euro per år.

Kompensationen ser likväl inte ut att räcka till, utan köpkraften för löntagare med en månadsinkomst på under 1 000 euro kommer enligt vissa bedömningar att sjunka. I stället ökar köpkraften procentuellt sett mest om månadsinkomsterna överstiger 7 500 euro. Alla beräkningar bygger fortfarande på prognoser, så i rättvisans namn bör konsekvenserna granskas närmare när alla de föreslagna ändringarna i sjukförsäkringen och beskattningen har trätt i kraft.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslaget godkänns enligt betänkandet och

*att ett uttalande godkänns (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att konsekvenserna för låginkomsttagarnas köpkraft av de ändringar i socialskyddsavgifterna som grundar sig på konkurrenskraftsavtalet och regeringens kompensationsförslag utvärderas på nytt senast i början av 2017 och att det då görs de ändringar som krävs för att också löntagare med låga inkomster ska få en bättre köpkraft.

Helsingfors 25.10.2016

Tuula Haatainen sd
Anneli Kiljunen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Outi Alanko-Kahiluoto gröna